

POROCILA

IZKOPAVANJE V PARSKI GOLOBINI

Mitja Brodar

Pri reševanju zapletene stratigrafije Betalovega spodmola se je pokazalo, da je potrebno, preiskati pleistocensko sedimentacijo na širšem področju in tako priti do nekaterih zaključkov, ki jih sam Betalov spodmol ne more dati. Postojnska kotlina, v kateri leži na severovzhodnem robu Betalov spodmol, je bila kot celota na začetku pleistocena že taka, kot je danes. To se pravi, da lahko računamo v vsem pleistocenu z enakimi ali vsaj zelo podobnimi pogoji sedimentacije po vsej Postojnski kotlini. V ta namen je bilo treba izvršiti celo vrsto sondažnih izkopavanj. Izsledki so pričakovanja izpolnili. Posamezni profili se sicer razlikujejo med seboj, toda nekatere značilnosti so skupne vsem.

Po bogati kulturni ostalini iz Betalovega spodmola je bilo mogoče sklepati, da so bile poseljene tudi druge jame po obrobju Postojnske kotline. Zato je bilo treba pri omenjenih sondažnih izkopavanjih skrbno paziti, da ne bi prezrli morebitnih sledov človekovega udejstvovanja, kar je privedlo do odkritja več novih paleolitskih postaj.

Leta 1950 je bilo med drugimi izvršeno sondiranje tudi v Parski goblini pri Pivki (Šempetru) v južnem delu Postojnske kotline. Sondiranje je vodil profesor dr. Srečko Brodar, ki je rezultate tudi že objavil v Geografskem vestniku XXIV (Ljubljana 1952). Ne glede na stratigrafske zaključke je iz razprave razvidno, da možnost nove paleolitske postaje zaradi več ugodnih lastnosti jame tudi ni bila izključena (str. 52). Kljub pazljivemu preiskovanju sedimentov sicer ni bilo najti nobenih pravih kulturnih ostankov, vendar so nekatere značilnosti, n. pr. oglašene kosti, podolžno precepljene cevaste kosti, kostni ostanki izvenjamskih živali in celo kot šilce oblikovan kostni fragment itd., precej jasno kazali na nekdanjo navzočnost človeka. Vsekakor neizpodbitnega dokaza ni bilo. Rezultat sondiranja je pa bil s paleontološkega stališča izredno pomemben in tudi obsežen. Med številnimi kostnimi ostanki je bilo ugotovljenih več vrst pleistocenskih sesalcev, čeprav je bila sonda po velikosti zelo skromna in ni presegala 6 m². Jama je postala zanimiva in važna kot paleontološko nahajališče in je zato zahtevala še nadaljnje raziskovanje.

Da se zbere čim več dragocenega paleontološkega gradiva in sistematično preiščejo jamski sedimenti, je Geološki inštitut Slovenske aka-

demije znanosti in umetnosti v Ljubljani prispeval potrebna sredstva. Izkopavanje, ki se je vršilo v mesecu avgustu 1953, je vodil predstojnik Inštituta za prazgodovino človeka na Univerzi v Ljubljani prof. dr. Srečko Brodar.

Jama ni bila prekopana v celoti, temveč glede na površino jamskih tal le nekako njen četrti del. Izkopavanje tudi ni šlo v večje globine ali celo

Sl. 1. Parska golobina po izkopavanju

do skalnih jamskih tal, ker je bilo po sondiranju že znano, do katere globine lahko pričakujemo favnistične ostanke. Glavna podolžna os poteka približno po sredi jame v njeni podolžni smeri. Ta os in začetna točka na njej je bila določena že pri sondiranju. Izkopana je bila desna polovica jame v dolžini 10 m, povprečno okrog 2 m globoko. Izkop je bil izvršen frontalno (sl. 1). Začel se je na področju nekako 1,40 m pod površino jamskih tal pri vhodu v jamo. Kopali smo po vertikalni metodi v smeri proti jami in dalje v jamo. Prečne profile smo izmerili pri vsakem dolžinskem

metru. Nato je sledil 1 m globlji izkop. Kopali smo enako kot zgornjo teraso in sproti dopolnjevali profile.

Pri delu smo že prvi dan doživeli prijetno presenečenje. Pojavljati so se začeli kameni artefakti in odbitki sileksov in kvarcitov. Ker je spremljajoča favna nepobitno karakterizirala plasti za pleistocenske, ni moglo biti več dvoma, da predstavljajo vsi ti predmeti kulturno ostalino ledenodobnega človeka. Tako se je tudi Parska golobina pridružila našim ostalim paleolitskim postajam. Prejšnja domneva je bila potrjena. Takoj je bilo treba spremeniti način izkopavanja in povečati pazljivost. Posledica je bila, da smo napredovali počasneje in v celoti izkopali nekoliko manjšo kubaturo, kakor je bilo predvideno.

Kulturna ostalina ni tako bogata kot n. pr. v Betalovem spodmolu. Skupno smo našli le okrog 90 kamenih odcepkov in artefaktov. Važno pa je dejstvo, da vse te najdbe niso samo iz ene kulturne plasti temveč iz več plasti. Dokler gradivo ne bo podrobno proučeno, se ni mogoče določno izraziti, katerim kulturnim stopnjam pripadajo artefakti. Trdimo lahko samo, da pripada inventar v glavnem mlajšemu paleolitiku, manjše število artefaktov iz globljih plasti pa tudi srednjemu, čeprav že morda bolj v končni stopnji.

Živalskega kostnega materiala smo zbrali precej, vendar le ne toliko kot smo pričakovali. Kakor je videti iz ostankov, je bilo število živalskih vrst precejšnje. Tako smo že pri izkopavanju ugotovili jamskega medveda, jamsko hijeno, alpskega svizca, več vrst jelenov, vrsto goveda, razne manjše glodalce itd. Pri podrobni preiskavi se bo število vrst gotovo še povečalo.

Uspeh izkopavanja je na vsak način zelo zadovoljiv. Pokazala se je potreba, da se razišče jama v celoti. To bo delo prihodnjega in morda tudi več let.

ZUSAMMENFASSUNG

Ausgrabungen in Parska golobina

Anlässlich einer Sondierung im Jahre 1950 wurden in der Karsthöhle Parska golobina bei Pivka (Slowenien) zahlreiche Knochenfragmente pleistozäner Säugetiere festgestellt. Die weitere im Sommer 1953 in grösserem Umfange ausgeführte Ausgrabung ergab in den drei paläolithischen Kulturschichten eine grössere Anzahl von Steinartefakten, wodurch die Höhle Parska golobina als eine neue paläolithische Karststation gekennzeichnet ist.